

SARIBEY OĞLU'NUN İZMİR'E YÜRÜYÜŞÜ VE AVRUPALI TÛCCARLAR

Necmi ÜLKER

Osmanlı Devletinin izlediği ticari politika, Osmanlıların Batı Avrupa devletleriyle olan ticari ilişkilerinin gelişmesinde önemli rol oynayan bir faktör olmuştur. Bu politikadan ve coğrafi konumunun çok elverişli olmasından yararlanan İzmir, aynı zamanda Batı Avrupa ticaret devletlerinin ilgisini çekmesi sebebiyle de Osmanlı İmparatorluğunda bulunan etkin ticaret merkezlerinden biri durumuna gelmiştir. Fransızların bu Osmanlı şehrine karşı olan ticari ilgisi, özellikle 1666'da Fransız Levant Firmasının kuruluşundan sonra yoğunlaşmış ve Batı Avrupa tüccarları İzmir'e diğer Doğu Akdeniz limanlarından daha fazla yakınlık göstermişlerdir. Bu ilgi, özellikle, XVII. yüzyılın sonları ile XVIII. yüzyılın ilk yarısında İngiltere'nin İzmir yoluyla olan ticaretin gelişmesine katkısı büyük olmuştur.

XVII. yüzyılın sonuna doğru Fransa Doğu Akdeniz pazarlarını elde etmek ve ticari üstünlüğünü kurmak üzere ciddi atılımlara giriştiği zaman karşısında daha önce güçlü bir yer kazanmış olan İngiltere'yi buldu. Sonuçta, Fransız ve İngilizler arasındaki sürekli ticari çekişme, İzmir'in Doğu Akdeniz dünyasında en önemli ticaret şehirlerinden biri durumuna gelmesine çok yardım etmiştir(1).

Osmanlı merkezi idaresi, önemli bir ticaret merkezi durumuna gelen İzmir şehrinin güvenliği ile yakından ilgilenmiştir(2). Şüphesiz bu ilginin yoğunlaşmasında, İzmir'de uluslararası ticaretin gelişmesi sonucu artan gümrük vergisi gelirlerinin payı büyüktür. Çünkü Osmanlı devlet hazinesine giren gelir toplamı şehirdeki ticaretin canlılığı ile doğru orantılıydı. XVIII. yüzyılda da devam eden Fransız-İngiliz ticari rekabeti ve Osmanlıların İzmir ticaretini destekler yönde izlediği ekonomik politika, aynı asırda İzmir şehrinin Akdeniz ticaretinde önemli bir yer kazanmasını sağlamış ve İzmir bu hareketli durumunu o zamandan beri büyük ölçüde korumuştur.

Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı, İzmir şehrinin zengin bir ticaret merkezi durumuna gelmesi, zaman zaman yerli ve yabancı yasa dışı grupların ilgisini de çekmiştir. XVII. yüzyılın başlarından itibaren İzmir, bazen merkezi idarenin otoritesine karşı isyan eden celâli benzeri gruplar ve diğer mütegalibe gruplarının hücumlarına hedef olmuştur(3).

1-Daha geniş ve detaylı bilgi için bk.Necmi Ülker, *The Rise of İzmir, 1688-1740*, The University of Michigan, Ann Arbor, U.S.A., 1974 basılmamış Ph.D.tezi.

2-Public Record Office, State Papers(P.R.O.-S.P.), London, 105/334 Miscellaneous Registers, 1675-1702. Bu defterde 42 Osmanlıca ferman bulunmaktadır. Biri hariç diğerleri İtalyanca'ya çevrilmiş haldedir.

3-XVII. yüzyıl celâlileriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bk.Mustafa Akdağ, "Celali İsyanlarının Başlaması, " *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (D.T.C.F.D.) IV, 1, Ankara, 1945,s.23-50; Mustafa Akdağ, " Celâli Fetretî, "D.T.C.F.D., XVI, 1-2,1958, s.53-103.

Yazımıza konu olan ve İzmir üzerine yürüyen yerli isyancı gruplarından birisi de faaliyetlerini Batı Anadolu'da 1735-1739 seneleri arasında sürdüren Sarıbeyoğlu Mustafa grubudur. Bu grup batı kaynaklarının "Soley Bey" diye adlandırdıkları Sarıbeyoğlu Mustafa'nın(1) önderliği altında bulunuyordu. Onun faaliyet merkezi Honaz, Denizli idi. Sarıbeyoğlu, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Batı Anadolu'da faaliyet göstermiş olan isyancılar arasında önemli bir isyancı (şaki) başı olup, Mersin'den Balıkesir'e Aydın'dan Akşehir'e kadar olan bölgeyi tehdit altında bulundurmıştır.(2). Kendisi Osmanlı devlet otoritesine karşı Batı Anadolu'da bir hayli yayılan isyana öncülük edip, bu bölgedeki düzeni bozmuş ve ticareti de geniş ölçüde etkilemiştir. Bu isyan süresi içinde, Sarıbeyoğlu sadece bölge halkı için büyük bir tehlike olarak kalmamış, aynı zamanda İzmir'e gitmekte olan Tokat kervanları dahil diğer birçok kervanları da soymuştur(3). Sarıbeyoğlu merkezi idareden memnun olmayan sivil halktan düzenlediği bir kuvveti emrinde tutmuş ve merkezden kendi isyanını bastırmak üzere ayrı zamanlarda gönderilen Osmanlı askeri kuvvetlerini de yenmeyi başarmıştır.

1736'da Avusturya'ya karşı başlatılmış olan savaşa kendi kuvvetleriyle bizzat gelip Osmanlı ordusunda hizmet etmesi şartıyla merkezi hükümet tarafından affedildiği Sarıbeyoğlu'na bildirilmiştir. Bunun kendisine karşı düzenlenmiş politik bir oyun olduğundan şüphelenen Sarıbeyoğlu, bu af ve çağrıya uymayıp Batı Anadolu'daki faaliyetlerine devam etmeye karar vermiştir(4). Gelişmiş bir Osmanlı ticaret merkezi olan ve içinde Batı Avrupa devletlerinin konsolos ve tüccarlarını barındıran İzmir şehri, Osmanlı devletini dört sene kadar meşgul etmiş bir celâli olan Sarıbeyoğlu'nun dikkat ve ilgisini çekmiştir.

1736'da harekete geçen Sarıbeyoğlu İzmir şehrini yağma etmekle tehdit etti. Bu tehlikeye karşı koymak ve İzmir'in savunma tertibatlarını güçlendirebilmek için, şehrin kara tarafında bir duvarın inşaatına karar verilip yaklaşık 150.000 kuruş veya dolar kıymetinde otuz kese para hemen toplandı. Yabancı konsolosluklar ve tüccarlar şehir için sağlam kapılar yapılması ve üzerlerine de toplar yerleştirilmesi için açılan yardım kampanyasına katkıda bulunmuşlardır(5). Aynı isyancılar grubu, sadece şehir güvenliğini tehdit etmekle kalmıyor, özellikle İran ve Anadolu'dan

---

1-Bk."Sarıbeyoğlu Mustafa ve Faaliyetleri, 1735-1739,"İ.Ü.Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü için hazırladığım mezuniyet tezi, İstanbul, 1964

2-Çağatay Uluçay, 18. ve 19. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri, İstanbul, Berksoy Basımevi, 1955, s.88.

3-İstanbul Başvekalet Arşivi, Mühimme Defteri, (İ.B.A.-M.D.), 104, s. 408, Haziran, 1735. Bu belge Türkçe'ye çevrilmiştir. Uluçay, a.g.e.,s.149-152'deki belgede ifade şöyledir : "...Salıncak Köprüsü nam mahalde Tokad karbanının vesair ebna-i sebile dahi isal-i hasaret ve Alaşehir yanına gittüğünü..."

4-İ.B.A.-M.D. 142, s.151, Ocak 1736 ; Uluçay, a.g.e., s.164-65.

5-Richard Poccocke, A Description of the East, London, MDCCXLV, s.38; F.V.J.Arundell, Discoveries in Asia Minor, London, Richard Bentley, 1834, II. s.400.

Izmir'e gelen kervan yollarını kesmekle ayrıca İzmir ticaretinin gelişimini de tehdit eder bir güç olmakta devam ediyordu.

Osmanlı hükümeti kervanlarla yapılan ulaşım ve ticaretin devamlı akışını olduğu kadar Batı Anadolu'nun düzenini de sağlamak için büyük bir çaba gösteriyordu. Böylece devletin görevlendirdiği bir paşa Sarıbeyoğlu isyanını bastırmak için geniş yetkilerle tayin edilmiş ve 1737'de Batı Anadolu'daki Osmanlı devlet otoritelerine, paşaya yardım etmeleri, isyana karşı önlem almaları ve hazırlıklı bulunmaları için birer emir veya ferman gönderilmişti(1) Ayrıca Canik Muhassılı Ömer Paşa'ya, Batı Anadolu'ya hareket etmeden önce, Tokat ve Bolu arasındaki bölgede bulunan bütün kanun dışı grupları bastırması için İstanbul hükümetinden bir emir gönderilmişti.(2)

Osmanlı İmparatorluğu Avusturya'ya karşı savaş durumunda olduğu halde (1736-39), İstanbul'daki merkezi hükümet Batı Anadolu'da çok etkili olan ve sürekli genişleyen Sarıbeyoğlu isyanını ihmal etmiyordu. Bunun yanında ticaret yollarını, bilhassa Tokat-Bolu-Izmir kervan yolunu açık tutabilmek için merkezi hükümet büyük bir gayret gösteriyordu. Gerçekten burada önemli olan husus, Osmanlı merkezi yönetiminin, imparatorluk savaş içinde olmasına rağmen, Batı Anadolu'nun sükûnetini ve özellikle kervan yollarını trafiğe açık tutma çabası içinde bulunması dikkati çekmektedir.

1738 Martında, Sarıbeyoğlu İzmir yolu üzerinde bulunan Kasaba'ya (Turgutlu) kadar gelip bu şehri de tehdit etmek istedi(3). Bu yakın tehlike karşısında İzmir'deki şehir ileri gelenleri, şehirde yaşayan yabancı uyruklu gruplara durumun nazikliğini ve önemini açıklayarak onlardan yardım istediği halde, **Frenk Milletleri** bu soruna ilgi göstermekten çekinmişlerdir. İzmir'deki yabancıların kendilerinden istenen yardım taleplerine verdikleri cevap ilginç olup aynen şöyledir : "Frenk milletleri Grand Signor'un (Padişahın) izniyle buraya (İzmir'e) yerleşmişlerdir. (Bu sebepten) bu meseleye karışmamız akıllı bir hareket olmaz."(4). Yabancı uyrukların bu tür davranışları ve iddialarının, bir önceki olayın tam aksine olması bize şaşırtıcı görünmektedir. Oysa ki bu defa iddialarında, kendilerine verilmiş olan kapitülasyonlara göre, haklı durumdadırlar. Çünkü Osmanlı Devleti ilk defa 1569'da Fransızlara ve daha sonra 1580'de İngilizlere Osmanlı topraklarında serbestçe ticaret yapabilmelerine ve hatta oturabilmelerine ilişkin bazı haklar tanımışlardır. İlk zamanlarda kapitülasyon denilen bu geniş hak ve yetkiler, gerçekte tek taraflı olup Osmanlılarca ilişki kurmak istedikleri Hıristiyan devletlerine bahşedilmişti. Bununla beraber, Osmanlı topraklarına giriş sürekli kontrol edilmiş ve **Aman** yani giriş pasaportu olmayan yabancı

1-I.B.A.-M.D. 45, s.110, 1737 ; Uluçay, a.g.e., s. 170-71. Bu doküman Manisa, Saruhan, Menteşe, Sığla, Kütahya, Teke, Canik, Hamid, Aydın ve İzmir'de bulunan Osmanlı devlet otoritelerine gönderilmiştir.

2-I.B.A. Cevdet Tasnifi, no.11307, 1738. Bu dokümanın bir bölümü aynen şöyledir: "Tokad'dan Bolu'ya gelince otuz kadar kutta-i tarik eşkiyası kat'ı tarik ve ebna-i sebil vesair ibad ul'laha isal-i muzur üzere olduğu..."

3-P.R.O.-S.P. 105/336, s.63. İngiliz Konsolosluk toplantısı, 6 Mart 1738 Toplantı Defteri'nden öğrendiğimize göre Sarıbeyoğlu Kasaba (Turgutlu) üzerindeki niyetlerini İzmir ayarı Hocaoğlu'na bildirmişti.

4-Ay.Yer

uyrukların memlekete girmelerine izin verilmemiştir.

Diğer yönden, İzmir'de yaşayan Batı Avrupalı tüccarlar kendi güvenlikleri için şehrin en önemli ticaret yeri olan **Frenk Caddesi**'nde gerekli önlemleri almaktan geri kalmamışlardır(1). Avrupalıların böyle davranmalarını izah etmek güç olmakla beraber Osmanlı şehir idarecilerinin bu isyancı gruba karşı etkin bir şekilde şehri savunamayacaklarını kestirmiş olmaları ve kendi imkanlarını kullanmak zorunluğunda bırakılmış olmalarıyla izah etmek mümkündür. Sarıbeyoğlu kervanla İzmir'e oniki saatlik bir mesafede bulunan Bayındır üzerine yürüyünce, İzmir kadısı ve ayanları bir defa daha alarm durumuna geçmişler ve Frenkler'den isyancıların şehre girmelerine engel olabilmek amacı ile, St. Veneranda'da ve diğeri Dalyan'da mevzilendirecekleri iki gemi istemişlerdir(2).

İzmir'deki İngiliz Milleti'nin (kolonisi) 23 Mart 1738 tarihli, İstanbul'daki İngiliz elçisine gönderdiği bir rapor,(3) Sarıbeyoğlu'nun kuvvetleriyle birlikte, 15-18 Mart 1738 tarihleri arasında İzmir önünde görüldüğü zaman olayların nasıl bir gelişme gösterdiğini gözler önüne sermesi bakımından önemli bir belgedir. Durum böyle olunca, İzmir'de yaşayan bütün Avrupalılar, yanlarında aileleri ve kıymetli eşyalarıyla beraber İzmir körfezinde demirli bulunan gemilerine sığınmışlardır. Sarıbeyoğlu'nun bu yürüyüşündeki gerçek amacı bilinmemekle beraber, şehir idarecilerine gönderdiği habercisinin verdiği bilgiye göre: " Onlar (Sarıbeyoğlu ve kuvvetleri) İzmir'de görülecek bazı işleri için fırsat bulduğu ve bu sebepten onların (İzmir şehir idarecilerinin) şehirde en uygun bir yerde kendileri için bir yer hazırlanmasını ve ağırılanmasını arzu ediyordu."(4) Bu zamanda direnmeye karar verilip şehrin caddeleri silahlarla tahkim edilmiş ve şehrin asayiş işlerinden sorumlu olan **voyvoda**'sı isyancıların muhtemel bir hücumuna karşı da şehirdeki halkı silahlandırmayı uygun görmüştü. Ancak idareciler ve **ayan** temsilcilerinin, Sarıbeyoğlu'nun adamları ile yapmakta olduğu görüşmeler bu sırada anlaşma ile sonuçlanmış ve İzmir şehri Sarıbeyoğluna" yürüyüş masrafı olarak" otuz kese para ödemeyi kabul etmiştir. Böylece saptanan meblağı almış olan Sarıbeyoğlu, şehir civarındaki köylerde bulunan bütün **Frenk** evlerini de yağmaladıktan sonra, 18 Mart 1738'de İzmir şehri ve civarından uzaklaşmıştır. Sarıbeyoğlu'nun İzmir'de ticaretle uğraşan yabancı uyruklu tüccarların bilhassa Buca ve Bornova'da bulunan evlerini yağma etmesi çok ilginçtir. İstedığı parayı aldıktan sonra böyle bir girişimde bulunan şaki ve grubunun İzmir'deki yabancılara karşı olduğu, gösterdikleri tepki ile açıklığa kavuşur.

Söz konusu rapor bize diğer konularda da kıymetli bilgi vermesi ve İzmir'deki idare değişikliğinin sebeplerini aydınlatması bakımından önemlidir. O sıralarda şehirde bir hükümet görevlisi olarak bulunan **Turnacı başı**, İzmir'deki

-
- 1-Ay.yer.: Paul Lucas, **Voyage du Sieur Paul Lucas fait enMDCCXIV.**, Rouen, MDCCXIV, I, s. 212, yazar verdiği raporda genel olarak **Frenk Caddesi** diye adlandırılan bu caddede beş milletin konsolos ve tüccarlarının yarım league (yaklaşık 1,5 mil) uzunluğundaki geniş ve güzel bir cadde olarak vasıflandırılır.
2-P.R.O.-S.P. 105/336, s. 63 İngiliz Konsolosluk toplantısı, 14 Mart 1738.
3-P.R.O.-S.P. 105/336, s.63-4 İngilizce raporun tam metni ektedir.
4-Ay.Yer..

yabancı milletlerin konsoloslukları şehirle ilgili yönetim değişikliği hakkında bilgi vermiştir. Ona göre, eğer Sarıbeyoğlu'nun İzmir'den ayrılışından itibaren 25 günlük bir süre içinde İzmir'in idari statüsü paşalığa çevrilmezse, isyancıların "İzmir'e muhakkak tekrar döneceği"(1) hususu kesinlik kazanacaktı. Görünüşe göre, Sarıbeyoğlu'nun İzmir üzerine yürüyüp, Şehri tehdit etmesi, Frenk Milletlerini İzmir kadisiyle durumu müzakere etmeye ve İstanbul hükümetine, İzmir'e yönetici olarak bir paşa gönderilmesinin çabuklaştırılması için hemen birer rapor gönderilmesini zorunlu kılmıştır. Yabancı millet'ler aynı zamanda İstanbul'da bağlı buldukları ilgili elçilerine rapor gönderip, İzmir'in genel güvenliği ve serbest ticaret yapabilmeleri için şehir yönetiminin paşalığa çevrilmesi hususunda İstanbul hükümeti nezdinde faaliyete geçmelerini ısrarla raporlarında belirtmişlerdir. İstanbul'a gönderdikleri rapor ve isteklerinde İngiliz konsolosluğu şu ifadeyi kullanmıştır: " Biz mümkünse onun(Paşa'nın) Teftişçi olmasını çok istihham ediyoruz...ancak şu anda içinde bulunduğumuz tehlikenin bu şekilde önlenebileceğine ve böylece geleceğimizin emniyete alınacağına inanmıyoruz...(2)

Bununla beraber, konsoloslarca yapılan bu isteklerin sonucunu veya İzmir'e paşalık idaresinin gerçekleşip gerçekleşmediğini bilmiyoruz. Fakat bilinen husus, İzmir'deki yabancı millet'lerin Frenk Caddesi'nin emniyeti için dört büyük ana kapının inşa edilmesi için aralarında anlaşmaları ve bu projenin finans edildiğidir(3). İzmir'de ticaretle uğraşan bu yabancı uyruklu tüccar grupları İzmir kadısından hüccet veya yazılı izin almışlardır(4). Yaklaşık bin dolara mal olan bu proje, İzmir'de bulunan dört konsolosluk tarafından finanse edilmiş ve hiç zaman kaybı olmadan inşaata Eylül 1738'de başlanmıştır(5).

İzmir'deki İngiliz konsolosunun İstanbul'daki İngiliz elçisine gönderdiği bir raporda verilen bilgiye göre, İzmir'in kontrolü ve İzmir'in civar bölgelerindeki ticaret bu isyancıların etkisi altında kalmıştır. Raporun açık bir dille ifade ettiği gibi, Sarıbeyoğlu'nun şehre karşı uyguladığı ambargodan dolayı "sadece (İzmir'deki) ticaret tamamıyla durmamış fakat aynı zamanda şehrin kendisi esaslı bir tehlikeye maruz kalmıştı..."(6). Şunu unutmamak gerekir ki İstanbul'daki merkezi hükümet 1736-39' da Avusturya ve Rusya'ya karşı yoğun bir savaş içindeydi. Bütün bu karışıklıklara rağmen, 1739 senesi Ocak ayında ve hatta Sarıbeyoğlu İsyanı Osmanlı merkezi hükümetince bastırılmadan önce bile İran ipeği İzmir'e ulaşmıştır(7).

1-Ay. Yer.

2-Ay. Yer.

3-P.R.O.-S.P. 105/336, s.64, 24 Mart 1738 tarihli İngiliz Konsolosluk toplantısı.

4-Ay. Yer. , 30 Mart 1738 tarihli toplantı.

5-P.R.D.-S.P. 105/336 s.65, 3 Nisan 1738 tarihli toplantı. Bu konsolosluklar belirtilmemekle birlikte, onların İngiliz, Fransız, Venedik ve Cenevizlilere ait olduğunu tahmin ediyoruz.

6-P.R.O.-S.P. 105/336, s.64, İngiltere elçiliğine gönderilen 23 Mart 1738 tarihli rapor.

7-P.R.:.-S.P. 105/336 s.69.

Son olarak, Sanbeyođlu isyanı uzun m¼cadeleler sonunda Osmanlı askeri kuvvetleri tarafından 30 Nisan 1739'da bastırılmış ve Osmanlı merkezi idaresi Batı Anadolu'daki Sanbeyođlu taraftarlarını yakalatıp ortadan kaldırılması hususunda çok hassas davranmıştır(1)

1-Uluçay, a.g.e., s. 187-90'da zikredilen Manisa Mahkeme-i Şeriye Sicilleri, s.96-7.

SONUÇ

Izmir özellikle denizden şehre yönlenebilecek muhtemel korsan saldırılarına karşı emin ve Sancak Kale'nin de XVI. yüzyıl ortalarında inşa edilmiş olmasıyla iyi korunmuş bir körfezin sonunda yer almasına rağmen, şehir kara yolu ile kendisine karşı olacak herhangi bir tehdide veya hücumu karşı iyi bir şekilde muhafaza altına alınmadı. Bu kısa makalemizde de belirttiğimiz gibi İzmir şehrine karadan gelecek bir tehdit halinde, Osmanlı şehri yöneticileri ve yabancı gruplar, Osmanlı şehir otoriteleriyle işbirliği yapmaktan, bazı direnmeleri dışında, genel olarak çekinmemişlerdir. Hatta bu yabancılar ticaretlerini sürdürebilecekleri bir merkez olan yaşadıkları bölgeyi ve **Frenk Caddesi**'ni güvence altına almak için ihtiyari tedbirler almaktan geri kalmamışlardır. Kendi ticari varlıklarını devam ettirebilmek için, İzmir'e yöneltilen tehlikeleri ve güçleri önleme yolunda faaliyette bulunmuşlardır. Bu yüzden yabancı tüccarlar, özellikle şehrin savunulmasında kullanılmak üzere kendi emniyet ve ticari çıkarları söz konusu olduğunda, maddi katkıda bulunmaktan çekinmemişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde Sığala Sancağı'na bağlı küçük bir idari ünite olmasına rağmen İzmir, ticaret meselelerinde önemli bir rol oynamıştır. Bununla beraber, Osmanlı merkezi idaresi İzmir yoluyla olan ticaretin kesintisiz sürdürülmesini sağlayıcı önlemler almakta çok dikkatli davranmış, İzmir'de yaşayan yabancıların, özellikle Fransız ve İngilizlerin emniyet içinde yaşamaları için gerekli önlemler almakta titizlik göstermiştir. Şüphesiz, İstanbul'daki Osmanlı devlet üst düzey otoriteleri İzmir yoluyla olan yerli ve yabancı ticareti teşvik eden bir politikâ takip etmişlerdir. Çünkü bu yolla yapılan ticaretin canlılığı Osmanlı hazine gelirleri yönünden de faydalı olmuş ve vergi şeklinde alınan para İstanbul devlet yetkililerinin tasarrufuna sunulmuştur. Sonuç olarak bütün güçlülere rağmen, Osmanlı devletinin İzmir'e karşı izlediği, ticareti koruyucu ve teşvik edici yöndeki politikası İzmir'in Doğu Akdeniz dünyasında en önemli bir ticaret limanı ve pazarı durumuna gelmesine imkan sağlamıştır. Bu yüzyılda Avrupa, sanayi alanında dev atılımlar yaparken, Osmanlı İmparatorluğu çeşitli sebeplerle bu gelişime ayak uyduramamıştır. Bu zamanda gelişmiş ülkeler olan Fransa ve İngiltere elde ettikleri kapitülasyonlara dayanarak Osmanlı topraklarında serbestçe ticaret yapmış, İran ve Anadolu'nun ham maddelerine karşı, sanayi üretim mallarını ihraç edip gelişmelerini sürdürmüşlerdir.

EK BELGE

AN ENGLISH REPORT ON SARIBEY-OĞLU'S MARCH ON IZMIR

P.R.O. S.P. 105/336, pp. 63-4. Smyrna the 23rd March 1737/8

May it Please your Excellency

Apprehending ourselves expos'd to very great difficultys and dangers on account of Sari Bey Oglu, as the consul informs us he has had the honour to acquaint Your Excellence which now being grown to such a height obliges us to give your Lordship this present disturbance having no other prospect of being freed from them but only thro' means of your interest and interposition.

On the 14th instant we had advice of his being at Hortena about 6 hours from hence, and on the 15th in the morning all the Franks in a very great hurry sent their goods on board the ships and the 16th upon they were advanced as far as Seidicui and Bugia they embarked their familys, that night Musajoglu and Caraloglu, Bolukebashes of Sari Bey oglu sent a Buyourdi to the Caddi and Primatees of the town, by Cucuck aga and Toshoglu telling them they had occasion of setting some business in Smyrna and therefore desired them to provide lodgings for them in the most convenient part of the town: upon which a Divan was called at which were present, the Knaip, Vivode, Turnage and the rest of the primatees, in which the Vivode moved that an answer should be sent them that they would receive them at the Muzzles of their Muskets, which was unanimously agreed to and sent: When upon the return of the messengers, the Bolukebashe's sent word again that their affairs calling them to Smyrna upon the approaching Biram, they should advance, and if they would quietly admit them, they would do no damage to town, otherwise they must look themselves; Upon which an other Divan was call'd when the Vivode would not attend, but the rest of the Primatees sent for answer if they wanted provisions, on a small sum of mony for the expence of their march, they would give it them, and accordingly entered into treaty with his above named messengers, and compounded the affair for thirty purses notwithstanding the Vivode had the townsmen under arms, and fortified all the avenues to the city, and accordingly the 17th at night the mony agreed on, was sent and on the 18th in the morning they marched away to the Carlioard (?), after having plundeded... (each illegible word in the original is indicated by three dots (...)) (?) all the Frank houses, and other in the adjacent villages. the 19th in the morning the Turnagee... ..(?) of the primatees made an accidental visit first to the Dutch Consul, then to the French, at which time he privately acquainted the French Consul that Sari Bey Oglu's army was now gone out of the enghborhood and that he wait twenty five days from the 18th for a firman from Constantinople for a Pshalick, which if did not arrive in that time he would certainly return here again. This the French Consul declar'd the Turnagee bashe told him upon which it was agreed that a druggerman from each gate should be sent next morning to the Knaip, Vivode, Turnagee and

Primatees to know if such a message basically given by the Boluck bashe's or no, to which they replud in the negation But to facilitite and Quicken the affair, they wrote so to the court but the answer from the Boluke bashe's was, if their master had not the Pashalick within twenty five days, they then knew what they had to do.

Thus Your Excellency will observe what a bad situation we are at present in thro' the mal administration of the Magistrates within and the Rebels without, by which not only the trade is entirely stopt, but the city itself in eminent danger; wherefore we beg leave to entreab Your Excellency in conjunction with the other ambassadors to use your interest in procuring us a speedy redress, which if by a Pasha (as we hear will be sent) we beg if possible he may be a Taftishgee which we humbly conceive will be the only means to prevent the danger we are at present threatened with and secure us for the future, and be an additional, obligation to the many others you have anserr'd on.

My Lord

To His excellency Sir Everard Fawkener

your Excellencys
most obliged
most devoted
Humble servants
Frã Williams

Paggen Shaw, Lethienllier Cooke, William Philipps, Richard Master Copia
vera quod attestor Grg. Boddington Consul.

